

Ivan Cankar
Hlapci

15. Obnovi dramsko dogajanje po dejanjih, določi dramski trikotnik

Drama se začne, ko pro-slovensko in napredno meščanstvo čaka na izide volitev, ki bodo krojili usodo slovenskega naroda v prihodnosti. Bije se hud boj med klerikalci in liberalci. Vsi "zavedni" Slovenci, si želijo, da bi se narod odločil v prid naprednim reformam, a se v naslednjem poglavju, ko temu ni tako, obrnejo po vetru in se pričnejo prilizovati cerkvi in lokalnemu župniku.

Nekateri vseeno ostanejo zvesti svojim idejam in idealom, naprimer učitelj Jerman in kovač Kalandar, zato se ostalo ljudstvo, ki je vodeno in manipulirano s strani cerkve, obrne proti njima, kar izzove tudi fizični spopad.

V prvem dejanju so vsi zbrani v gostilni in čakajo na rezultate volitev. Vname se bučna razprava o možnih rezultatih in posledicah, vsi prisotni se potegujejo za zmago liberalcev. Kasneje pride Hvastja, ki je na strani klerikalcev in z Komarjem se zapleteta v hud besedni spopad, ki preide v zmerjanje.

Pride poštar in naznani, da so zmagali nazadnjaški klerikalci, vsi molče obnemijo.

V drugem aktu je prikazan prizor pospravljanja knjižnice v katerem iz knjižnih polic mečejo vse kar ni strogo cerkveno in vse kar ni pogodu novi klerikalni oblasti. Zelo zanimiv je tudi prizor, ko mora sedaj spreobrnjeni Komar, poklekniti pred Hvastjo, saj se mu hoče prikupiti. Edini, ki se upre vsiljeni in nazadnjaski cerkveni avtoriteti je Jerman. Zato se ostro sporece z župnikom, kar zaplete zgodbo.

V tretjem dejanju Jerman in Kalandar modrjeta kakšni so vzroki, da so se vsi zahrbtno obrnili proti lažnim idealom. Nato pride župnik in želi od Kalandra, da mu hlapčuje tako kot ostal narod, ta se temu seveda v vseh pogledih upre, zato župnik namigne, da bi se lahko zgodilo, da bo naščuval narod proti njemu.

V četrtem dejanju, je prikazano srečanje "antikristov" v gostilni, ki se nato sprevrže v pretep, ko hoče zavedeno ljudstvo linčati Jermana. Jerman je ranjen.

V petem dejanju se Jerman uda. Pripravi se za odhod na Goličavo, kamor so ga premestili. Svojo štafetno palico preda Kalndru z besedami: "za dve moji roki... Ta roka bo kovala svet". Nato se vda v usodo. Pred tem mu Hvastja zaželi srečno pot in izkaže se, da je on od vseh klerikalcev, pod površino, še najbolj zainteresiran za ideje svobodnega naroda. Tako se drama konča z zlomom glavnega idealista in protagonista, z zaslepljenim slovenskim narodom in z zmago cerkve, kot avtoritete na področju duha, šolstva in politike!

16. Podrobneje razčleni znanji in notranji konflikt v drami

Notranji konflikt nastopi pri Jermanu, ko se znajde v razcepu med ideali in lagodnim življenjem. Posredno ga povzroči župnik s svojimi zahtevami po brezupornem hlapčevanju. Župnik svoj boj napove z besedami: "Slišali ste, da sem govoril z vso milosrčnostjo, ki se kristjanu spodobi; ali spodobi se kristjanu tudi strogost v boju za vero in za vernike". Tukaj očitno župnik nakaže, da namerava začeti še eno "sveto vojno" proti neverujočim oziroma

nepokornim. Podobno kakor prave svete vojne, zaradi katerih je skozi vsa stoletja krščanstva umrlo milijone ljudi, tudi ta zahteva, da padajo glave oz., da se zruši vse, kar se ne pokorava direktno krščanstvu. Kasneje mu Jerman pove kaj si misli o veri in nato še izziva na boj z besedami: "Zdaj pregledujem zgodovino protireformacije. Takrat so v naših krajih pobili polovico poštenih ljudi, druga polovica pa je pobegnila. Kar je ostalo, je bila smrdljiva drhal. In mi smo vnuki svojih dedov". Posredno povzroči Jermanov notranji konflikt tudi to, da zgubi podporo med prijatelji.

Kasneje župnik spet reče Jermanu: "Namerili ste se hlapce v ljudi izpreobračat; pot je težavna in gre v kolobarju, nikoli je ne boste premerili do konca ... nihče je še ni".

Jerman mu odvrne, da ne ve če bo prišel do cilja, ampak, da se trudi po svojih najboljših močeh, in da se še ne namerava udati.

Poleg konflikta z župnikom, nastane zunanji konflikt tudi z prejšnjimi prijatelji in podporniki, ko se le ti obrnejo zoper njega.

17. Zakaj opredeljujejo hlapce po eni strani kot politično dramo, po drugi pa kot Jermanovo intimno dramo?

Odgovor je relativno preprost, saj je Jerman predvsem popolnoma politična osebnost, torej je z politiko nerazdružljivo povezan in če propade v svoji politiki propade tudi sam, ter obratno če propade sam propade tudi v svoji politiki.

18. Označi Jermanovo osebnost in jo primerjaj s Hamletovo

Jerman je dovolj močan za politični boj, vendar se na neki točki brez določene vzroka popolnoma zlomi.

Moč za dejanje mu izsrkava vsa okolica, ki se ji naposled tudi ukloni.

Jerman je tragična osebnost, ker je razpet med svoje ideale in stvarnostjo; hkrati pa ni čustveno dovolj močan, da bi vse ideale poskušal uresničiti.

Jermanov pogled na politične razmere je zelo podoben Hamletovemu. Oba se strinjata, da v njuni deželi nekaj smrdi in želita to popraviti to pa ju vodi v tragičen konec.

Jermanov pogled na narod je na začetku zelo optimističen, misli, da bo narod dovolj pameten, da si bo usodo pisal sam, a kmalu spozna, da je ta narod vendarle brez kakršnihkoli idealov in brez moči za borbo za svobodo in pravico.

Zdi se mi, da Jerman nima ojdipovega kompleksa, saj se materi ne pokorava popolnoma, čeprav ji daje višjo prioriteto kot ostalim ljudem okoli sebe.

Jermanov biti pomeni boriti se za svobodo, ideale in pravico, medtem ko Hamletov biti pomeni boriti se za lastno čast in oblast.

Jerman postavlja svoje ideale pred ljubezen in je pripravljen le to žrtvovati, ni strasten ljubimec in ni pripravljen žrtvovati sebe za ljubezen.

Jermanj je še najbolj razumljen od Kalandra, ki je v bistvu tudi njegov nepisani naslednik. V njem najde uteho in enakovrednega in enako mislečega sogovornika.

19. Kako razumeš konec drame?

Konec drame razumem kot popolen Jermanov poraz, a štafeto preda nasledniku in zato kanček upanja ostaja.

20. Označi še druge like v drami:

Župnik je izredno avtoritativen človek, ne prenese ugovorov oz. nespoštovanja pravil, ki jih piše krščanska vera. Hkrati je izredno preišljen in predvidljiv. Ni zahrbtn, pač pa napove svoja bodoča dejanja in s tem poskuša nasprotnika tudi ustrahovati.

Komar je nedvomno najbolj intelektualno reven človek in najbolj labilna osebnost v drami. Ob vsakem koraku se ravna tako kakor je ostalim po godu. Kar pa je še bolj strašno je, da vsako zunanje dogajanje v njem eskalira do skrajnosti.

Hvastja je izjemno zanimiv lik, saj se pod oportunističnim površjem njegovega obnašanja vendarle skriva kanček zavesti, da lahko vsaj malo pomaga pri boju. Zanimivo je to, da ga pretirano siljenje z ideali od njih odvrne, hkrati pa se jim sam približa, če mu jih ne vsiljujejo.

Geni značaja v zgodbi ne razkrije popolnoma. Vidi se, da je zelo zbadljiva in natančna. Še vedno se zavzema za slovenstvo, a ve, da bo se mora sprenevedati, če hoče lepo živeti.

Minka je zelo plitva oseba, po značaju se še najbolj približa Komarju, a se za nobeno stvar ni pripravljena konfrontirati. Kaže se kot bolj zmerna osebnost.

21. Kakšen je govor dramskih odseb.

Župnikov govor izžareva avtoriteto ter naslado nad tem, da ima oblast in da mora biti spoštovan. Govori zelo pretkano in natančno, brez pomislekov pove kar si misli.

Podobno govori Jerman, a v njegovem govoru se kaže želja po modrovanju in pa uporništvu.

Govor učiteljev je različen v odvisnosti od tega kdo je sogovornik. Ko govorijo z župnikom, so vsi osladni, medtem ko z drugimi govorijo na isti ravni in relativno spontano.

Kalandrovi stavki so kratki in jedernati, vidi se, da ni zelo izobražen človek, a vendar je polen zdrave kmečke pameti in predvsem izžareva mladost in moč, da spremeni prihodnost.